

Egy malom jövedelme 1587—89. A régi földesuri haszonvételek közt nem jelentéktelen helyet foglal el az őrlésből, a malomtartásból való jövedelem. A hol a földesur érvényesítette ezen jogát vagyis malmot építtetett s azt fentartotta, ott az őrlésért búzában, lisztben vagy készpénzben fizetett díj őt illette. Az esztergomi érsekségnek Kőrmöczbányán volt egy malma, melynek forgalmáról és jövedelméről az 1587—89-ki évekből a következő adatok (Orsz. Lev. Cop. Ann. II.) nyújtanak tájékoztatást. Befolyt őrlési díj fejében buza quartalia szószerint véka (ez azonban aligha nem mérő vagy köből nagyságu lehetett, tekintve pénzürtékének nagyságát):

1587-ben	---	---	---	---	726 véka à 55 dr.	tehát pénzben	389 frt	40 dr.
1588-ban	---	---	---	---	753 „ à 75 „ „ „	564 „	75 „	„
1589-ben	---	---	---	---	696 „ à 75 „ „ „	522		

A 3 évben összesen: 2175 quart.

1476 frt 15 dr.

A molnár fizetése kitett évi 78 frtot, a költségre és javításokra elment évenként átlag 72 frt s így az évi kiadási teher átlag 150 frtra rugott. Ezt levonva a malom tiszta jövedelme a három évben meghaladta az 1000 frtot, mi a pénz mai értékéhez képest körülbelül 9—10.000 frtnak felelhetett meg. Ilyen nagy jövedelemről természetesen csak egy népes város területén épült nagy malomról lehetett szó. A buzajövedelem maga a három év folyamán meglehetősen egyforma maradt, mert a malomnak körülbelül egyformán lehetett állandóan dolga mindegyik esztendőben. De a buza árában volt feltűnő különbség az 1587-ki s a két következő esztendőben. Akkor egy quartalia csak 55 dron kelt, míg a következő két esztendőben piaczi ára Kőrmöczön állandóan 75 drt tett. Ez a drágulás arra vall, hogy azon években legalább ama vidéken, melyről az említett bányaváros élhezszerte magát, szűk lehetett a gabona-termés.

(A.)

Gabonakiviteli tilalom 1592-ben. Rudolf király 1592 augusztus hó 22-én Prágában rendeletet (egész szövege Orsz. Lev. Mon. Pénzügy II.) bocsátott ki, melyben Magyarország összes hatóságainak lelkökre köti, hogy félretéve minden haszonlesést és önérdeket, tiltsák és akadályozzák meg a gabonakivitelt az ország határain tulra s az oda akár titokban, akár nyíltan menő küldeményeket zár alá vegyék, azt a közszükségletre, a végek és a katonaság ellátására fordítsák, s az országból ki ne bocsássák (extra fines et limites hujus Regni nostri nullum frumentum palam vel occulte sub poena confiscationis ejusdem divendere vel exportare, sed illud pro necessitatibus publicis et quo confiniis nostris et militibus, tempore ita existente, de comineatu et sustentatione eorum commodius prospici queat, omnino intra Regnum retinere debeatis et

teneamini.) A király végül meghagyja az összes tisztviselőknek és harminczadosoknak, hogy minden gabonát, melyet a rendelet vétele napjától kezdve ki akarnának szállítani, az alispán vagy a városi hatóság közbejöttével zár alá vegyenek s az ilyen gabona közvetlenül a véghelyek ellátására fordíttassék. (A.)

A tokaji uradalom 1575-ben. A tokaji vár egy nagy uradalomnak volt középpontja, melynek jövedelme a vár védelmének költségeire volt rendelve. 1575-ben a vár s a hozzá tartozó uradalom a korona birtokában volt s a szepesi kamara kezelése alatt állt. Tokaj városával együtt összesen 19 község tartozott hozzá, melyek azonban nem közvetlenül közelében, hanem részben jó messzire feküdtek, mert például hozzá tartoztak a mostani (akkor még földesuri hatalom alatti) hajdu városok Szoboszlóval együtt. Az uradalom régi állományából ez időben már egész nagy terület ki volt hasítva, mert 9 község magánosoknál volt zálogban, 4 pedig Kálló várához csatoltatott. A 19 község 1575-ben a részletes számadás szerint (Orsz. Lev. A kamarához int. levelek 1570—79. A. csomag) készpénzben csak 1673 frt 38 krt jövedelmezett. Annál nagyobb volt a bevétel a különféle nyerterményekben. E bevétellel pénzürtéke 10.339 frt 96 drt tett, melynek nagy része azonban borban folyt be, a mi olyan jószágnál, melybe az áldott Hegyalja tartozott, természetes is. A borjövedelem pénzürtéke maga 8.272 frtra ment s így a többi terményre, buzára, zabra stb. alig 2000 frt esett az évi jövedelemből, mi a gabonaárak alacsony voltát jelzi. A Tiszán folyó és Máramarosból jövő sókereskedés is szerepel a tokaji uradalom jövedelmeiben, de nem készpénzben, hanem kősóban s a tokaji rév jövedelme azon évben 2705 darab kősó volt, melynek darabja akkor rendszeren 10 denárt ért. A vár egész évi nettojövedelme, a gazdálkodási költségek leszámolása után 12.013 frt 34 drt tett, mely mai pénzürtékben körülbelül 100.000 frtnak felel meg. Ennyivel járult tehát akkor ez az uradalom a honvédelmi költségek fedezéséhez. (A.)

A Hegyalja bortermése 1591—96. A Hegyalja régi szőlőszeti és borászati viszonyainak ismeretéhez tömémentlen, kötetekre menő fontos adat van fölhalmozva az országos levéltár különböző gyűjteményeiben s várja a szakembert, a ki értékesíteni tudja. Különösen a tizedlajstromok nyújtanak igen becses tájékozást az egyes évek terméséről, melynek kiszámítása a befolyó tized alapján könnyen eszközölhető. Dézsmát a nemesek szőlői nem fizettek ugyan, pedig ez a szőlőterület volt a jobb és úgy látszik nagyobb is. De legalább a többi szőlők terméséről adnak egyes évek tizedlajstromai tájékozást s ilyen számadás